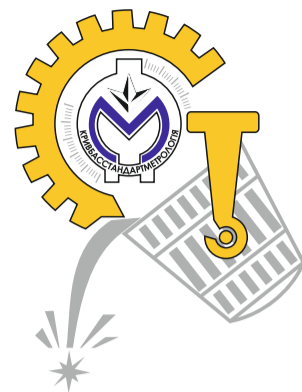

За якістю майбутнє!

ВІСНИК ЯКОСТІ

№9(15) 25 жовтня 2014р.

www.krivbasscenter.dp.ua

Любі читачі!

Ми живемо і працюємо в непростий, але цікавий і значущий час – час переходу всіх ланок життя держави і суспільства на нові моделі, наближені до європейських і світових норм і стандартів. Але сьогодні, у переддень Міжнародного Дня якості, який відзначають 8 листопада, хочеться звернути увагу читачів на таке поняття як якість життя взагалі. Адже якість життя - це багатогранне поняття, за допомогою якого дослідники намагаються виміряти оцінку людьми власного благополуччя. Якість життя людини пов'язана з рівнем життя суспільства в цілому, яке в свою чергу складається з людей і обумовлено історично сформованими умовами і традиціями. Ідея, та і сам стійкий вираз «якість життя» народилися в США і Японії після Другої світової війни: бурхливий економічний розвиток спричинив до збільшення матеріальних благ на душу населення. За радянських часів передбачалося, що чим більше в сім'ї нових речей тривалого користування, тим щасливіші люди. Тому перші дослідження якості життя сьогодні не можуть не викликати усмішки: обчислювалася динаміка зростання сімейних доходів, швидкість придбання телевізора, пілососа, меблевих гарнітурів та іншими простими людськими радощами. Таким чином відтворювалася швидкість, з якою споживачі йдуть до свого щастя. Зрозуміло, що такий спосіб вимірювання якості життя можливий при абсолютно стійкій ситуації. Зараз ми вже позбавлені подібних ілюзій: із-за стрімкого зростання технологій мало хто чітко уявляє, скільки речей йому потрібно для остаточного задоволення; через постійні оглядання на чуже багатство ми слабо усвідомлюємо свої потреби, через рекламу регулярно відчуваємо себе чимось обділеними. Загалом, це був згубний шлях (як для дослідників, так і для простих смертних) – прирівнювати якість життя до рівня життя. Рівень життя населення визначається, з одного боку, складом і величиною потреб у різних життєвих благах (продукти харчування, одяг, житло, транспорт, різні комунальні і побутові послуги, освіта, медичне обслуговування, культурно-просвітні заходи і т.д.), з іншого боку - можливістю їхнього задоволення, виходячи з пропозицій на ринку товарів і послуг і реальних доходів людей, їхньої заробітної плати. А от якість життя — результат зіставлення (наприклад, з нормою) тих сторін суспільної та індивідуальної життєдіяльності, які не підлягають кількісному вимірюванню.

Сучасна держава може стійко розвиватися тільки за умови, якщо її економічна політика спрямована на поліпшення рівня і якості життя громадян, розширення їх можливостей формувати власне майбутнє. Європейська орієнтація України потребує прискореного розвитку економіки та значного підвищення рівня життя населення. Лише за таких умов можна очікувати досягнення необхідних соціальних стандартів.

*Щиро Ваш
Андрій Андрушко*

**ВИСОКА ЯКІСТЬ ЖИТТЯ -
ОСНОВА БАГАТОЇ ДЕРЖАВИ**

стор. 2

СПОЖИВЧИЙ КОШИК-ЯКИЙ ВІН?

стор. 3

**ЩЕ РАЗ ПРО ЗАХИСТ
ПРАВ СПОЖИВАЧІВ**

стор. 4

Сторінки історії

У жовтні 2014 року відзначається 70-річчя звільнення України Червоною Армією від фашистських загарбників. Щоб ще раз нагадати про пам'ятні дати Великої Вітчизняної війни, вшанувати подвиг бійців Червоної Армії в боротьбі за свободу і незалежність Вітчизни – наш матеріал.

Німецьке командування після поразки на Курській дузі з серпня 1943 р. почало споруджувати грандіозний "Східний вал", щоб зупинити радянські війська на берегах Дніпра. Сподівання на "Східний вал" виявилися марними. У вересні було визволено Полтаву, Чернігів, Суми. У другій половині вересня радянські війська на 750-кілометровому фронті вийшли до Дніпра. 21 вересня війська 13-ї армії першими подолали Дніпро. 29 вересня Ставка Верховного Головнокомандуючого віддала наказ силами Воронежського та Центрального фронтів визволити Київ. Планувалося здійснити форсування Дніпра в районі Великого Букирина. Однак оборону німців не вдалося подолати, тому вирішальний наступ пішов з району Лютізького плацдарму. Бої за Лютізький плацдарм коштували армії 40 тис радянських воїнів. У жовтні Воронежський, Степовий, Південно-Західний і Південний фронти було перейменовано на 1-й, 2-й, 3-й і 4-й Українські фронти. У перші дні листопада почалися бої за Київ. Ставка віддала наказ про те, що Київ необхідно будь-що взяти до річниці Жовтневої революції. З листопада на північ від Києва було нанесено раптового удару. У ніч на 6 листопада радянські війська були вже на північних околицях міста і вже о 4 годині ранку столицю України було визволено. Визволення столиці радянської України коштувало Червоній армії 260 тис солдатських життів. 14 жовтня німців було вибито із Запоріжжя, 25 жовтня – з Дніпропетровська, Дніпродзержинська. Німці, які відступали, планували тотальне знищення і людей, і ресурсів, і тільки стрімкий наступ радянських військ врятував Україну від знищення. За героїзм при форсуванні Дніпра високе звання Героя Радянського Союзу було присвоєно майже 2,5 тис воїнів. Битва за

Дніпро мала велике стратегічне значення. Внаслідок успішного форсування Дніпра склалися сприятливі умови для визволення Правобережної України. Але штурм Дніпра супроводжувався надзвичайно великими, часто не виправданими жертвами. Десятки і десятки тисяч новобранців, так званих "піджаків" - неозброєних, ненавчених юнаків, наспіх мобілізованих у придніпровських областях України, були жертвами штурму, їх тіла вкривали плацдарми на Правобережжі, де громили німецькі війська. Пояснювалося це тим, що в ставленні вищого радянського керівництва і військового командування відчувалося недовіра до визволених від нацистів жителів України. Вона нерідко переростала в мстивість, прагнення примусити жителів республіки "спокутувати кров'ю" своє перебування в окупації. Це був один із виявів жорстокості війни, яка помножувалася на жорстокість і несправедливість тоталітарного режиму, що керував воєнними діями.

На початку 1944 р. СРСР вступив у завершальний етап війни, завданням якого було очищення території СРСР і розгром Німеччини. 24 грудня 1943р. почався загальний наступ військ на Правобережжі. 1-й Український фронт на початку січня вигнав ворога із Житомира, 2 лютого увійшов до Луцька і Рівного. 8 січня 2-й Український фронт, розгромивши 8-му німецьку дивізію, увірвався до Кіровограду. Наприкінці січня – на початку лютого 1944 року силами 1-го і 2-го Українських фронтів було проведено успішну Корсунь-Шевченківську операцію. 55 тис німців було вбито і поранено, 18 тис взято в полон. У березні в ході Проскурівсько-Чернівецької операції було звільнено Вінницю, Проскурів, Кам'янець-Подільський, Чернівці. 26 березня 2-й Український фронт вийшов на кордон із Румунією. 3-й і 4-й Українські фронти, які діяли на півдні, завдали там поразки німцям. 13 березня взято Херсон, 28 - Миколаїв, 10 квітня - Одесу. 8 квітня почалася операція по визволенню Криму, і 9 травня Севастополь було звільнено. 13-18 липня силами 1-го Українського фронту прорвано оборону групи армій "Північна Україна". У ході цієї операції під Бродами було розгромлено вісім дивізій вермахту. 27 липня вибито німців зі Львова, Станіслава і Перемишля. На початку жовтня 1944 р. в ході Карпатсько-Ужгородської операції було завершено звільнення території УРСР. 27 жовтня Закарпаття було повністю звільнено від німецьких окупантів.

З метою увічнення безсмертного подвигу народу у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 років, ушанування пам'яті полеглих у боротьбі за свободу Батьківщини, посилення соціального захисту ветеранів Великої Вітчизняної війни та продовження традиції шанобливого ставлення до ветеранів війни і пам'яті про Перемогу 19 жовтня 2012 року Президент України підписав Указ «Про заходи у зв'язку з відзначенням 70-ї річниці визволення України від фашистських загарбників та 70-ї річниці Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 років». Згідно з цим Указом 2015 рік оголошено Роком ветеранів Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років.

У сучасній економічній літературі категорія «якість життя» розглядається з точки зору таких показників, як рівень матеріального добробуту, розвитку економіки, науки, культури, ступінь задоволення суспільства та інше.

Характеризуючи рівень добробуту населення, досить часто помилково ототожнюють такі поняття як «добробут» і «достаток», «достаток» і «заможність». Найвищий рівень добробуту зазвичай ототожнюють з «багатством». У багатьох країнах для оцінки рівня життя використовують показник «добробуту суспільства», який символізує мінімальний рівень споживання і є показником межі бідності.

Науковці В.Петті та А.Сміт багатством країни вважали «чисельне працездатне населення». А Керрі зазначав, що «багатство суспільства стає основою для зростання добробуту його членів», тим самим визначаючи необхідність підвищення рівня та якості життя населення.

Свого часу китайський філософ Конфуцій стверджував, що «багатство правителя залежить від багатства народу», а тому особливу увагу слід приділяти «мистецтву керувати народом». Виходячи з цих позицій П.Друкер наголошував, що «бідність - це невміння керувати державою». Тобто рівень добробуту населення одночасно є об'єктом і результатом державного регулювання.

В Україні досить часто для визначення якості життя використовують індекс людського розвитку. Для його розрахунку на підставі методики Інституту демографії та соціальних досліджень НАН України використовується 9 показників: демографічна ситуація; ситуація на ринку праці; матеріальний добробут населення (з урахуванням ситуації в Україні розробники методики особливу увагу приділили проблемі бідності, зокрема, виділили індекс бідності); умови проживання населення; стан здоров'я населення і стан системи охорони здоров'я; освіта; соціальне середовище; фінансування людського розвитку; екологічна ситуація. Усі складові показників розраховуються за допомогою даних поточної статистики і систематичних обстежень Державної служби статистики України.

Протягом всього пострадянського періоду державну політику в усіх сферах життя суспільства формували «згори», тобто держава, виходячи з власних інтересів і уявлень про те, що необхідне суспільству, встановлювала «правила гри» для суб'єктів економічного та соціального життя і примушувала їх виконувати. Така політика не передбачала ні згоди «гравців» на «правила гри», ні відповідальності держави за виконання правил.

Однак практика свідчить, що такий підхід дуже часто є не ефективним. Якщо «правила гри» не приймають гравці на добровільних засадах, то об'єктивно виникає недовіра до державної політики, знижується її загальна ефективність, збільшуються затрати держави на примус для виконання правил.

Держава досить часто не має необхідних інтелектуальних, інформаційних та інших ресурсів для розв'язання тих або інших проблем.

Проте ці ресурси є в суспільстві: в громадських організаціях, бізнесі, незалежних ЗМІ. Залучення цих ресурсів для розв'язання важливих для суспільства проблем відповідає довгостроковим інтересам держави не меншою мірою ніж інтересам суспільства.

У демократичній країні відносини людей та інститутів громадянського суспільства з державою мають ґрунтуватись на основі контракту, де державу наймають для виконання певних функцій в обмін на податки, тобто на основі суспільного договору. Для цього необхідна взаємодія громадян, що представлені через інститути громадянського суспільства та держави.

Сьогодні перед урядом стоїть завдання бути завбачливим у прийнятті рішень, передбачаючи як внутрішньополітичні й соціально-економічні зміни, так і глобальні чинники розвитку світової економіки. Тільки так можна забезпечити безумовний пріоритет прав і свобод людини, високу та гарантовану якість життя, умови вільного розвитку особистості.

Інтеграція України в Європейське співтовариство, успішна конкуренція з іншими країнами можливі тільки після розв'язання проблем якості в усіх сферах економіки й життя. Адже покращання якості життя населення є одним із ключових чинників конкурентоспроможності країни, оскільки є передумовою залучення інвестиційних та трудових ресурсів, інтелектуального капіталу і, з іншого боку, дестимулює відтік людського і фінансового капіталу за кордон. Якість життя як передумова розвитку людського капіталу є одночасно засобом і метою посилення національної конкурентоспроможності. Рівень якості – надійний індикатор загального стану економіки. Постійне поліпшення якості використовується як спосіб подолання кризових ситуацій. Для стабілізації й підйому економіки необхідно виділити проблему якості як задачу першорядного значення. Про це свідчить досвід країн з різним ступенем розвитку: Великобританії, США, Німеччини, Австралії, Японії, Китаю, Південної Кореї, Угорщини.

Японці говорять: «Усе потрібно робити добре з першого разу». Робити добре – маєтись на увазі робити усе у відповідності зі стандартами. Цю задачу і допомагає вирішити всеохоплююче управління на основі якості.

Упровадження всеохоплюючого управління на основі якості – TQM (TotalQualityManagement) – під знаком якого проходить початок нового тисячоліття – допомагає повернутися обличчям до споживача, постійно вивчати його потреби, реалізовувати задоволення цих потреб та відстежувати рівень задоволеності. Усі ці принципи стали основою для розробки стандартів у сфері управління якістю серії ISO 9000, які застосовуються в усіх сферах виробництва та надання послуг.

Призначення системи управління якістю – це постійне покращення діяльності і, як наслідок, підвищення конкурентоспроможності організації на вітчизняному та світовому ринках.

Що ж у першу чергу визначає конкурентоспроможність будь-якої організації? Звісно, її здатність виготовляти продукцію або надавати послуги, які не тільки задовольняють вимоги споживача, але навіть перевищують їх очікування.

На сьогодні система управління якістю ISO 9001 – найбільш авторитетна в світі, і її використовують у більше ніж 1 000 000 організаціях та підприємствах у 161 країні.

Проаналізувавши підходи до пізнання сутності поняття «якість життя» населення, можна зробити висновок, що цілісну картину якості життя можна створити на основі об'єднання в ціле двох груп критеріїв. Першу групу складають оцінки, засновані на статистичній інформації. З певною часткою умовності ці критерії можна назвати об'єктивними.

Друга група повністю складається з оцінок, заснованих на соціологічних опитуваннях населення, при яких респондентів просять висловити своє ставлення до тих чи інших сторін їхнього життя, тому досить обґрунтованим представляється їх віднесення до суб'єктивних. Взагалі, необхідно обережно підходити до виміру якості життя за суб'єктивними показниками. Основна причина такого підходу полягає в тому, що до умов, що надає судженням людей достатню правдоподібність, відносяться свобода і можливість уникнути містифікацій. Даний рівень передбачає наявність ряду умов, серед яких можна назвати такі:

Основні матеріальні потреби споживання задоволені в тій мірі, коли настає етап задоволення «витончених, видозмінених особистісних потреб». На перший план повинні вийти духовні та естетичні потреби.

Тому показники, що використовуються для характеристики рівня життя, можна з деякою часткою умовності розділити на 3 види:

1) синтетичні вартісні показники (ВНП, фонд споживання, сукупні доходи населення і т.д.);

2) натуральні показники, що вимірюють обсяг споживання конкретних матеріальних благ (забезпеченість особистим майном, споживання продуктів харчування, кількість перевезених пасажирів і т.д.);

3) показники, що демонструють пропорції і структуру розподілу добробуту (розподіл населення за дохідними групами, показники концентрацій і диференціації доходів споживання).

На якість життя населення впливає державна політика, регулювання економічних процесів. Державне регулювання економіки вимагає високого професіоналізму. Роки реформ показали, що в період переходу до ринку особливо важливо компетентне регулювання, оскільки держава є першопричиною зміни функціонування економіки. Від рішень, прийнятих урядом, залежать рішення, що приймаються на мікрорівні. У цілому, важко переоцінити роль держави в економіці. Вона створює умови для економічної діяльності, забезпечує соціальний захист малозабезпечених верств населення і сприяє розвитку ринкових відносин, що позитивно впливає на оцінку якості життя населення.

1) синтетичні вартісні показники (ВНП, фонд споживання, сукупні доходи населення і т.д.);

2) натуральні показники, що вимірюють обсяг споживання конкретних матеріальних благ (забезпеченість особистим майном, споживання продуктів харчування, кількість перевезених пасажирів і т.д.);

3) показники, що демонструють пропорції і структуру розподілу добробуту (розподіл населення за дохідними групами, показники концентрацій і диференціації доходів споживання).

На якість життя населення впливає державна політика, регулювання економічних процесів. Державне регулювання економіки вимагає високого професіоналізму. Роки реформ показали, що в період переходу до ринку особливо важливо компетентне регулювання, оскільки держава є першопричиною зміни функціонування економіки. Від рішень, прийнятих урядом, залежать рішення, що приймаються на мікрорівні. У цілому, важко переоцінити роль держави в економіці. Вона створює умови для економічної діяльності, забезпечує соціальний захист малозабезпечених верств населення і сприяє розвитку ринкових відносин, що позитивно впливає на оцінку якості життя населення.

ПРО ШТРАФИ

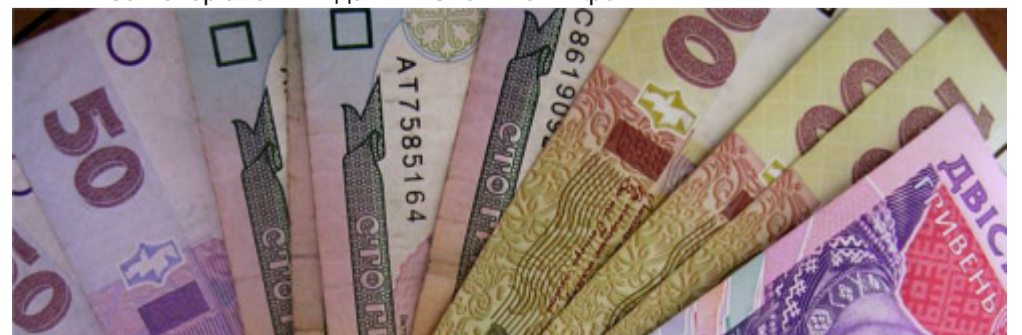
Розповідають колеги: На пострадянському просторі поширений стереотип про те, що за кордоном продукти якісніші. У радянський час таке бачення пояснювалося відсутністю розмаїття в магазинах: розповіді про те, що «за бугром» у магазині могло бути десять видів кефіру і сотня найменувань сиру чи ковбас, відверто вражали. Час минув, асортиментом уже нікого не здивуєш, та ставлення до імпорту часто-густо лишається колишнім – швейцарський шоколад, французькі сири та вина, німецьке пиво та ковбаски лишаються синонімом слова «якість». Витоки криються не в нашій «радянській пам'яті», а у підходах до харчової галузі в європейських країнах.

В ЄС штрафи виробників і продавців за неякісну продукцію призводять до їхнього банкрутства, подібну практику не завадить запровадити в Україні. Про це під час прес-конференції заявив начальник Українського науково-методичного центру оцінки відповідності та випробувань ДП «Укрметртестстандарт» Володимир Семенович.

«В Україні планують прийняти новий закон про безпечність і якість харчової продукції, адже чинний закон не працює. Але в першу чергу потрібно у

Верховній Раді приймати не новий закон про безпечність і якість харчової продукції, а потрібно приймати закон про відповідальність виробників, постачальників, реалізаторів», - відзначив В. Семенович. Він наголосив, що у Європі дуже жорстке законодавство, яке передбачає штрафи за виробництво і продаж неякісної продукції. «Тому бізнесмен там сяде і підрахує, які він отримає надприбутки від фальсифікацій, і який він заплатить штраф, якщо його спіймають на порушенні вимог нормативних документів. Штрафи значно більші, ніж ті надприбутки, які він може отримати. Це єдине, що стримує європейських виробників, постачальників і реалізаторів. Інакше вони б з радістю продавали рибне філе в магазинах з 50% вологи», відзначив В. Семенович.

За матеріалами видання «Споживач.інфо»

Споживчий кошик — дуже часто зустрічається цей термін у всьому світі. Він має на увазі під собою необхідний набір товарів і послуг, без яких сьогодні людина не може прожити.

Сюди входить набір продуктів харчування для повноцінного життя, товари непродуктового призначення та різні послуги (комунальні платежі, транспорт і т.п.). Зазвичай за вартістю цього набору визначається прожитковий мінімум, а як наслідок — пенсії і мінімальні зарплати.

Споживчий кошик України був прийнятий у 2000 році. З тих пір його ґрунтовно так і не переглянули. Доповнювали, начебто перераховували вартість, збільшували прожитковий мінімум, але картина і по цей день сумна.

У 2012 році, наприклад, корзина була в черговий раз доповнена, але за цінами 10-річної давності. Весь цей час, люди намагалися звернути увагу на проблему, але чиновники збільшували кошик рівно на стільки, на скільки вистачало бюджетних коштів.

Так, наприклад загальний показник вартісної оцінки споживчого кошика в 2013 році складав 1108 грн. У грудні 2013 його підняли до 1176 грн. і після цього він не змінювався. До речі, ООН визначив світовий кордон місячного доходу на людину в розмірі 510 доларів США. Це значить, що якщо людина отримує менше, то він живе за межею бідності.

У світі існує два види прожиткового мінімуму: соціальний, що враховує культурні потреби населення, та фізіологічний, необхідний для фізичного виживання людини (споживчий кошик).

Сьогодні в споживчому кошику України налічується 300 послуг. В Іспанії та Німеччині близько 480, Англії — 350. 53,5% від прожиткового мінімуму українець витрачає на продукти харчування. Для прикладу в Іспанії, Франції та Німеччині цей показник не перевищує 13%. А в цілому жителі Європи витрачають менше 20% на їжу.

У розвинених країнах склад споживчого кошика визначається згідно зі статистичними даними та за результатами опитування населення. Наприклад, у США набір, що входить до кошика, визначається на основі тих товарів і послуг, які громадяни вважають необхідними для повноцінного життя. При цьому, продукти харчування складають лише 30 % від вмісту кошика. Кошик США передбачає не тільки тютюнові та алкогольні вироби, а й витрати на освіту, мобільний зв'язок і навіть комп'ютерний софт. У Великобританії до споживчого кошика закладене шампанське і пиво в нічному клубі (воно коштує дорожче), ланч із закускою, MP3-плеєр з платними музичними записами і так далі.

У французький споживчий кошик потрапили витрати на відвідування перукарні, купівлю лаків для волосся, гелів для душу і численних косметичних засобів, без яких нормальне життя навіть малозабезпеченого громадянина не є

можливим. Крім цього, передбачено кошти на запрошення няні, апарат для виправлення зубів, оренду автомобіля, таксі, використання мобільного телефону, а також на їжу для кішок і собак.

Якщо порівняти список споживчого кошика українця в 2013 році з кошиком США, то ми побачимо, що наш набір продуктів майже удвічі бідніший. Українці споживають у десять разів менше морепродуктів, у шість разів менше риби, та у п'ять - м'яса. Американці споживають 20 видів овочів, у той час, як лівову частку раціону українця становить картопля. Навіть сала, яке вважається національним українським продуктом, у раціоні жителів США більше. До споживчого кошика американців входять також свіжоспечені пампушки та бісквіти, свіжі та заморожені курчата, молода баранина, бекон, шинка, готові ростбіфи, каша на сніданок, оливки, арахісове масло, кава, консервовані овочі і фрукти, готові салати, дитяче харчування.

У багатьох країнах Західної Європи та у США до складу споживчого кошика входять також витрати на громадське харчування (кафе, ресторани), харчування в школі і на роботі. Наприклад, у Німеччині передбачено можливість один раз на тиждень відвідати кафе, а також замовити піцу з доставкою додому. Також німці передбачили у своїх «мінімумах» цифровий фотоапарат, відеокамеру, сканер, лазерний принтер і тонометр.

А в країнах Східної Європи ситуація зі споживчим кошиком приблизно однакова.

Експерти стверджують, що обсяг українського споживчого кошика потрібно збільшити на 20-25 %, адже передбачені норми значно занижені і не відповідають реальним потребам людини, (наприклад, кошик включає 53 кг м'ясопродуктів на рік, а реальна потреба – 83 кг, 148 кг молока при фізіологічній нормі – 380 кг). На жаль, у споживчому кошику дорослого українця немає кави, какао, чаю, спецій і навіть солі.

А ось як змінювався наш кошик:

Продукти харчування	СРСР (1989 рік)	1990-ті роки	2000-ні роки
М'ясо та м'ясопродукти (кг/рік)	42	49.51	53
Молоко та молокопродукти (кг/рік)	209,6	238,88	148,5
Хлібопродукти (кг/рік)	-	93,53	123,4
Риба та рибопродукти (кг/рік)	24,5	15,88	13
Яйця (шт/рік)	-	254	220
Картопля(кг/рік)	-	89,93	95
Овочі та баштанні культури(кг/рік)	-	106,09	110
Фрукти та ягоди(кг/рік)	-	67,65	64
Цукор, солодощі(кг/рік)	8,5	28,14	37
Олія та маргарин(кг/рік)	-	7,4	9,1

Найбільш уживаною літерою в українському алфавіті є буква "п". Також на цю букву починається найбільша кількість слів. Тоді як найрідше вживають літеру "ф". В українській мові слова, які починаються на цю букву, в більшості випадків запозичені з інших мов.

Найбільш довгим словом в українській мові є назва одного з пестицидів "дихлордифенілтрихлорметилметан". У ньому міститься тридцять літер.

Найбільш довга аббревіатура в українській мові - ЦНДІТЕДМП, яка розшифровується як Центральний науково-дослідний інститут інформації і техніко-економічних досліджень з матеріально-технічного постачання. Вона складається з дев'яти букв.

Найбільшу кількість синонімів має слово "бити". Згідно з "Коротким словником синонімів української мови" їх нараховується 45.

Кілька фактів про паліндроми (слово, словосполучення чи фраза, які можна читати як зліва направо, так і справа наліво, при цьому звучання і значення не змінюються). В українській мові є лише два семибуквенні паліндроми: "ротатор" і "таратрат". А до найбільш довгих фраз паліндромів належать "Я несучуся" і "Аргентина манить негра". В останньому випадку не враховується буква "ь". Такі дрібні порушення дзеркальності допускаються, адже складання композицій - справа непросте. Сподіваємося, що ці пізнавальні і захоплюючі факти про українську мову сподобалися Вам і Ви змогли знайти тут щось корисне особисто для себе.

«Мова - духовне багатство народу»

© В. Сухомлинський

ПРО МОВУ:

Українська мова - одна з найкрасивіших мов світу, і одна з найбільш поширених мов у Східній Європі. Цією мовою розмовляють жителі Канади, Польщі, Росії, Австралії, США та багатьох інших країн світу.

9 листопада відзначається День української писемності. У даній статті ми пропонуємо Вашій увазі найбільш цікаві факти про українську мову.

Найдавніша згадка про українську мову датується 858 роком, а вперше українська мова була прирівняна до рівня літературної мови в кінці XVIII століття, після виходу в 1798 році першого видання "Енеїди", автором якої є Іван Котляревський. Саме його і вважають засновником нової української літературної мови.

Українська мова одна з найбільш поширених мов у світі і за кількістю носіїв займає 26-е місце. Також вона друга за поширеністю серед мов слов'янського походження після російської мови. На території України більше 32 мільйонів осіб спілкуються українською мовою. Ще близько 4,2 млн. українців проживають у Російській Федерації і також знають українську мову.

Цікавим фактом про українську мову є те, вона входить до трійки найкрасивіших мов у світі. На мовних конкурсах в Італії на Франції її визнавали другою за мелодійністю мовою.

Про захист прав споживачів можна говорити багато. Ми у своїх публікаціях неодноразово зверталися до цієї теми. Сьогодні ми вирішили розглянути проблему ще з одного боку.

Особливе значення у правовідносинах, що виникають між споживачем та виробником, продавцем, виконавцем, має поняття «недолік» та «істотний недолік» товару (роботи, послуги), тому що виявлення недоліку або істотного недоліку є підставою для застосування до виробника, продавця, виконавця різних заходів юридичного характеру, передбачених Законом України «Про захист прав споживачів».

Наприклад, споживачі рідко користуються своїм правом отримання на час гарантійного ремонту товару аналогічної марки (моделі, артикулу, модифікації) незалежно від моделі. Для цього продавець, виробник (підприємство, що задовольняє споживача), зобов'язані створювати (мати) обмінний фонд товарів. Перелік таких товарів визначається Кабінетом Міністрів України. За кожен день затримки виконання вимоги про надання товару аналогічної марки (моделі, артикулу, модифікації) та за кожен день затримки усунення недоліків понад установлений строк (чотирнадцять днів) споживачеві виплачується неустойка в розмірі одного відсотка вартості товару.

У разі придбання товару належної якості (ст. 9 Закону) споживач має право обміняти непродуктивний товар належної якості на аналогічний у продавця, в якого він був придбаний, якщо товар не задовольнив його за формою, габаритами, фасоном, кольором, розміром або з інших причин не може бути ним використаний за призначенням. Споживач має право на обмін товару належної якості протягом чотирнадцяти днів, не рахуючи дня купівлі. Обмін товару належної якості провадять, якщо він не використовувався і якщо збережено його товарний вигляд, споживчі властивості, пломби, ярлики, а також розрахунковий документ, виданий споживачеві разом з проданим товаром. Перелік товарів, що не підлягають обміну (поверненню) з підстав, зазначених у цій статті, затверджується Кабінетом Міністрів України.

Слід зазначити, що остання редакція Закону України «Про захист прав споживачів» значно наблизилася українські норми до вимог ЄС.

Наприклад, у частині захисту прав споживачів в разі придбання ними продукції у кредит (ст. 11), укладення договору поза торговельними або офісними приміщеннями (ст. 12), при укладенні договору на відстані (ст. 13), визнання недійсними умов договорів, що обмежують права споживача (ст. 18), заборона нечесної підприємницької діяльності (ст. 19). Однак ці нововведення поки що широко не застосовуються через концентрацію зусиль державних органів захисту прав споживачів лише на перевірці безпечності та якості товарів і послуг.

Разом з позитивними сторонами редакції Закону варто відзначити, що завдяки йому, споживач в Україні став менш захищеним перед суб'єктами недобросовісного бізнесу, обмеженим у своїх правах на якісну та безпечну продукцію. Остання редакція Закону є фактично дискримінаційною стосовно споживача, суттєво звужує його права. Вперше в історії конsumerизму в законі, що захищає права споживачів, закріплені обов'язки споживача, що суперечить основним принципам європейського законодавства. Ця версія Закону робить майже неможливим обмін товару неналежної якості, залишає прогалини в регулюванні сфери робіт і послуг; створює сприятливі умови для діяльності недобросовісних виробників і продавців товарів, розквіту фальсифікації та зловживання незахищеним становищем споживача на ринку.

Загальні засади забезпечення права споживачів на якість і безпечність продукції встановлюються обов'язковими процедурами стандартизації та сертифікації, що вказують на обов'язок виробників та продавців товарів і послуг пропонувати і надавати лише послуги чи вводити в обіг продукцію, які є безпечними для життя і здоров'я людини, забезпечують захист національної безпеки, охорону довкілля та природних ресурсів, запобігання недобросовісній конкуренції.

Слід відзначити, що, на жаль, небагато громадян України знають свої права як споживачів. Як свідчить практика реалізації заходів щодо захисту прав споживачів у сфері торгівлі, ресторанного господарства і послуг, нині частогусто порушуються законодавчо визначені права громадян як споживачів. Споживчий ринок насичений неякісними, фальсифікованими та небезпечними для життя і здоров'я людей

товарами, передусім харчовими продуктами. Не реалізується право споживачів на отримання необхідної доступної, достовірної та своєчасної інформації про товари, роботи, послуги, частими є порушення правил торговельного обслуговування та порядку надання послуг.

Беручи до уваги інтереси та потреби споживачів у всьому світі, особливо у країнах, що розвиваються, визнаючи, що споживачі часто знаходяться у нерівному становищі з поглядом економічних умов, рівня освіти та купівельної спроможності та враховуючи, що споживачі повинні мати право на доступ до безпечних товарів, а також важливість сприяння справедливому, рівноправному та стійкому економічному та соціальному розвитку 1985 року було прийнято «Керівні принципи ООН для захисту інтересів споживачів» (ухвалені Генеральною Асамблеєю ООН (резолюція XXXIX сесії Генеральної Асамблеї ООН № 248 від 09.04.1985 р.).

Уряди повинні розробляти, укріплювати або продовжувати активну політику захисту інтересів споживачів. При цьому кожен уряд повинен визначити свої власні першочергові завдання в галузі захисту інтересів споживачів, відповідно до економічних і соціальних умов країни та потреб свого населення, а також з урахуванням витрат і переваг намічених цілей.

Керівні принципи свідчать, що захист прав споживачів має неабияке значення для соціально-економічного розвитку країн. Слід звернути увагу на той факт, що споживачі переважно знаходяться в нерівному становищі з погляду економічних умов, рівня освіти і купівельної спроможності. Ці принципи покладено в основу Закону України «Про захист прав споживачів»

Готуючись прийняти правила функціонування Євросоюзу, не треба забувати, що відповідно до міжнародного законодавства і практики (насамперед до Керівних принципів захисту прав споживачів), цивілізовані країни у всіх сферах діяльності повинні додержуватися принципу пріоритетності прав споживачів, сприяти підвищенню ролі споживача у суспільстві. Такий підхід є умовою розвитку внутрішнього ринку, що надто актуально в Україні, а також впливає на міжнародний імідж нашої держави.

Цікаві факти про каву

«Кава має бути чорною як пекло, сильною як смерть, солодкою як любов» — так говорить турецька приказка.

Якщо вірити арабській легенді, каву відкрили ... кози. Одного разу ефіопський пастух пригнав стадо кіз на пасовище, де росли якісь невисокі дерева з великими листками і червоними плодами. Кози «віднайшли» ці плоди і до того спокійні і повільні почали бігати і стрибати, не спали всю ніч. Пастух був дуже здивований і про свої спостереження розповів муллі — проповіднику сусіднього монастиря. Той спробував на собі відвар листя і плодів і переконався, що відвар знімав втому. Це були саме кавові дерева. Деякі фахівці вважають, що слово "кава" утворилося від арабського "кафе" - сила, енергія. Але з незапам'ятних часів дерева росли в важкодоступній області Ефіопії — в Коффі. Тому інші фахівці вважають, що саме звідси походить і назва дерева, плодів, а головне — напою, поширеного сьогодні в усіх кутках землі. Сам напій признали не в себе на батьківщині, а на Аравійському півострові, і сталося це 5 віків назад.

Не зразу каву завоювала в Європі популярність. Проти кави виступали священники, стверджуючи, що це турецький напій і пити його католикам не можна. Перша в світі кав'ярня була відкрита в Константинополі в 1554 р., потім у Лондоні в 1652 р.

На сьогодні відомо близько 40 сортів і різновидів кави. Сирі зерна неароматні, напій з них несмачний, тому їх підсмажують при t 180-200°C до темно-коричневого кольору. Зерна темніють у результаті карамелізації цукрів, при цьому накопичуються ароматичні ефірні олії. Кава набуває специфічного смаку і запаху. Маса зерен кави зменшується, але хімічний склад її не змінюється.

Ступінь розмелювання кави впливає на якість напою. Краще зберігає аромат кави великого помолу, ніж дрібно мелена. Напої з натуральної кави мають тонкий, приємний аромат і смак. Каву цінують за її тонізуючі властивості. У каві знаходиться 2-4% кофеїну, 5-6% мінеральних солей, ефірні олії, дубильна кислота, вітаміни PP, B1, B2, B6, B12. Кофеїн зумовлює збуджуючу дію напою. Кава щедра на смаки і аромати, балує різноманіттям сортів і варіантів приготування, але зовсім по різному і не завжди

сприятливо впливає на організм людини. Цей примхливий напій, вибудує індивідуальні відносини з кожним шанувальником. Дослідники досі сперечаються про користь і шкоду кави.

Ми вирішили повідомити нашим читачам кілька цікавих фактів про улюблений напій.

1 акр (~ 40 соток) кавових дерев можуть дати до 5 тонн кавових зерен, які після обробки перетворюються в тонну меленої кави.

За даними дослідження, проведеного Університетом Каліфорнії, пара, яка піднімається від гарячої кави, містить деякі антиоксиданти в кількості, аналогічній 3-ом апельсинам. Приготована каву в процесі охолодження виділяє більше 700 хімічних речовин, що становлять її аромат.

Вважається, що першим цукор у каву став додавати король Франції Луї Чотирнадцятий в 1715 році. Молоко в каву стали додавати з 1680 року, коли один французький лікар порадив таке поєднання з лікувальною метою. Лимон додають у каву вже упродовж декількох сотень років, ще раніше, ніж цукор.

Кавове дерево "Арабіка" може дати до 6 кг кави в рік залежно від вологості і температури повітря. Близько 8000 зерен цього сорту потрібно, щоб приготувати кілограм кави. І всі ці зерна збираються вручну. Арабіка — це назва дикої лісу в Ефіопії, де росте сорт кави з однойменною назвою. Ця плантація досі росте, висота дерев в середньому складає 5-7 метрів.

Перед обсмажуванням деяких сортів кави їх зелені зерна зберігаються декілька років. Експерти вважають, що їх смак при цьому покращується.

У 1727 році саджанці кави були контрабандою вивезені з Парижу в Бразилію, яка нині виробляє третину світового об'єму кави — це більше півтора мільйонів тонн на рік.

Кофеїн заборонений Інтернаціональним Олімпійським комітетом. Якщо в крові атлета більше 12 мікрограм кофеїну, він дискваліфікується. Щоб досягти такого рівня, досить випити 5 чашок кави.

Кава як ліки досягла найвищого розквіту в Англії у 16 столітті. У той час мікстура з кави, масла і меду призначалася як зігріваючий напій при багатьох хворобах. Пізніше в цій ролі стали використовувати чай.

Кава стала вперше відомою в Європі як «арабське вино».

Кава класифікується за трьома ознаками — якість зерен (сорт, висота над рівнем моря), якість приготування і розмір зерна. Кавові дерева — вічнозелені, виростають до 5 метрів у висоту, проте, зазвичай, обрізаються до висоти 2-2,5 метри для полегшення збору урожаю.

Квіти кавових дерев живуть недовго, мають жасминово-апельсиновий аромат, і дають кавові зерна розміром з журавлину. Необхідно 4-5 років, щоб дерево стало приносити достатній урожай.

Чорні зерна кави зазвичай містять менше кофеїну, ніж їх світлі аналоги. Чим довше обсмажується каву, тим менше в ній кофеїну.

Кава, разом з пивом і горіховим маслом, увійшла до десятки найбільш впізнаваних ароматів світу, і є найпопулярнішим продуктом у світі, після олії.

Кава у вакуумній упаковці уперше була представлена в 1900 році братами Хілл.

Якщо Ви любите еспрессо, краще використовувати цукор-пісок, який розчиняється швидше, ніж в шматочках, і краще білий цукор, ніж темний. Звичайно, краще використовувати саме цукор, а не підсолджувачі, які змінюють смак кави в гіршу сторону. В Італії еспрессо вважається настільки важливим напоєм, що його ціна регулюється на урядовому рівні. Італійці не п'ють еспрессо під час їжі, бо для цього у них є особливий час, що не відноситься до прийому їжі. Перша комерційна еспрессо-машина була зроблена в Італії в 1906 році.

Jamaica Blue Mountain вважається однією з кращих марок кави у світі.

Страхова компанія Ллойда в Лондоні починалася як кав'ярня.

Найбільший рівень споживання кави на душу населення має Скандинавія — майже 14 кг в рік. Середній італієць споживає «всього» 5 кг. Великі дози кави смертельні. Якщо випити 100 чашок за 4 години, швидше за все, людина помре. Спеціальні дослідження показали, що стимулюючий вплив на людину роблять тільки перші 2-4 чашки кави. Подальші «дози» просто швидко виводяться з організму.

Назва Капучіно пішла від ордену Капуцинів ще у 16 столітті.

І насамкінець, один з факторів, що сприяє популярності кави — це те, що на смак вона поєднується майже з усім.